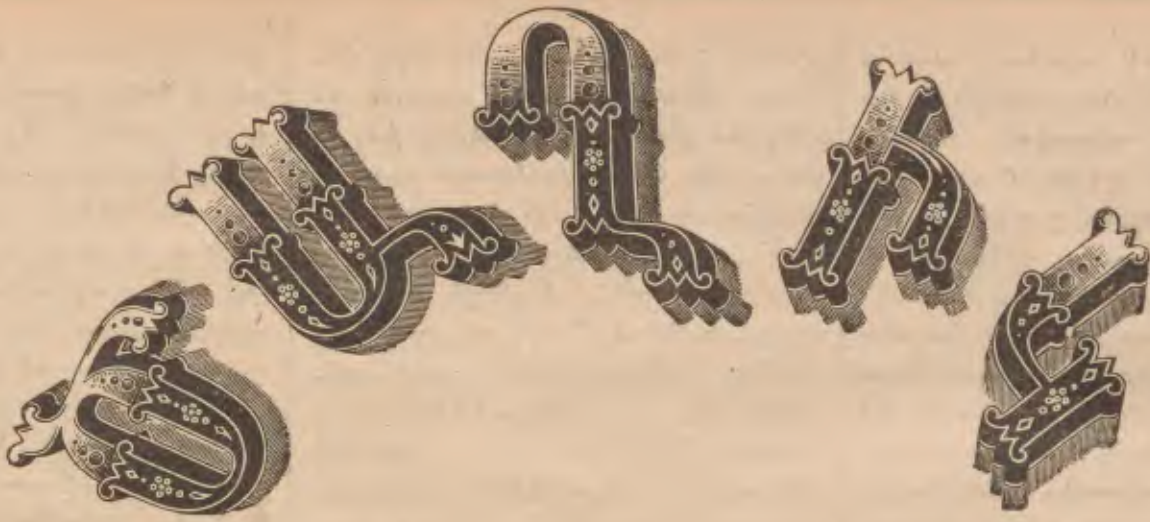

Ծանուցման տողը.
Առաջին. երեսը 5

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐԱՆ

Gérant responsable
A. SAKATIAN

ԾԱՂԻԿ շաբաթը երկու անգամ կը հրատարակուի Զորե-
գաթի եւ Շաբաթ օրերն: — Տարեկան բաժանորդագրութեան
գինն է 100 դուրուս արծաթ, — Վեցամսեայն 50. — Գաւա-
ռաց համար 115 դրո: Վեցամսեայ 60

Որ եւ է համակ կամ գրութիւն պէտք է ուղղել
Առ Արտոնատէր եւ Տնօրէն Անտոն Սահեան,
Կ. Պօլիս, Պապը Ալի հաստէսի քիւ 20:
Խմբագրութեան յանձնուած գրութիւնք եւ չեն տրուիր:

ԹԻԻ 83 Ա. ՏԱՐԻ

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱ

1887 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 7 ՉՈՐԵՔԵ ԱՐԹԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի օրն կրօն. Ժողովն ի
նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահու-
թեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր եւ
ատենապետութեամբ Ամեն. Խրիմեան
Սրբազանի:

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Պա-
տարագի Խորհուրդը Մեծ. Տիմիթրիոս
էֆ. Զօլաքեան Յունարէնի թարգմա-
նելով ներկայած էր Ժողովոյն որ խիստ
գոհ մնալով հրաւիրեց զՏիմիթրիոս
էֆէնտին եւ շնորհակալութիւն յայտ-
նեց նորա այս գնահատելի աշխատու-
թեանն համար: Ամեն. Ս. Պատրիարք
Հայրն քաջալերական խօսքեր ուղղե-
լով նմա, իւր Հայրական օրհնու-
թիւններն եւս տուաւ: Յետոյ Ժողովն
Պատարագի Խորհրդոյ սոյն Յունարէն
թարգմանութիւնն որոշեց յանձնել
Արթ. Տ. Յովհաննէս Աւագ քահանա-
յի ի բաղդատութիւն:

Կարնոյ առաջնորդական ընտրել-
եաց եռանուն ցանկ մը պատրաստեց.
Գաղատիոյ էլմալը կոչուած աւանին
քահանայացւոյն մը ձեռնադրութիւնն
արտօնեց:

Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ Տիգրա-
նակերտի ծանուցեալ խնդրով եւ Գա-

տը գիւղի ընթացիկն եւ այլ խնդիր-
ներով:

Սարրաճեան Արթ. Յովսէփ վար-
դապետ՝ որուն Խառն Ժողովոյ կողմէ
յանձնարարուած էր կրօնական թեր-
թի մը խմբագրութեան եւ այլ կէտե-
րու վրայ ծրագիր մը պատրաստել,
Երկուշաբթի օրն այս մասին պատրաս-
տած ծրագիրը մատոյց Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հօր:

Պ. ԹՈՒԷԼԱ Ի ՍԻԼԼՈՂՈՍ

1887, Հոկտեմբեր 2 թուականը
Յունաց Բերայի Սիլլօղոսի արձանա-
գրութեանց մէջ անմոռանալի յիշա-
տակ մը պիտի թողու, արդարեւ, ինչ-
պէս լաւ իմն շեշտեց այս կէտը Սիլ-
լօղոսի Պ. Նախագահը իւր հակիրճ
բանախօսութեան մէջ, Յունաց ազ-
գին ուսումնասիրութեան, այլ ճշմա-
րիտ ոչ թէ, ինչպէս ի մեզ, անուա-
նական ուսումնասիրութեան՝ այս ան-
մահ, բազմարդիւն եւ պատուաբեր
հիմնարկութեան հաստատման օրէն ի
վեր, շատեր՝ թէ բնիկ թէ օտարազգի,
շատեր սոյն կրթական տաճարին բե-
մէն բանախօսած են, այլ սակայն խիստ
քիչ անգամ այս աստիճան բազմաթիւ

ունկնդրաց ընտիր դաս մը նորա լայն-
արձակ սրահը լեցուցած ըլլալէ զտո-
Ռարիզու բժշկական համալսարանի
վերաբուժական ճիւղի հատնտիր դա-
սատուաց կարգէն Պ. Թուէլաի նման
տիեզերահոշակ գիտնական մը, գե-
ղեցկախօս ճարտասան մը մինչև ցարդ
առաջին անգամ լինելով կատենա-
բանէր:

Որոշեալ ժամէն խիստ շատ առաջ
խուռն բաղմունքիւն մը՝ այլազան եւ
երկսեռ՝ Սիլլօղոսի սրահը ամբողջովին
լցուցած՝ մեծանուն բանախօսին դա-
ստեան կսպասէր անձկանօք: Հնչեց
ժամը, 9, հնչեց եւ զանգակը, եւ դեռ
տաղանդաւոր բանախօսը սրահ չէր
մտած, մինչ արդէն ուկնդիրք յոտին եւ
գլխաբաց՝ մէն մի հանդիսականի սիր-
տը՝ գոգցես սոյն ականաւոր գիտ-
նոյն առաջին ողջոյնը նախ քան ուրիշ
մը գրաւելու, վերջապէս նախ քան
ուրիշ մը բարի գալուստ մաղթելու
տենջանօք կը թռթրար: Սարսեցաւ
որահը ծափահարութեան դղորդէն:
Սիլլօղոսի Պ. Նախագահը դժուարաւ
զօրեց լռեցնել ծափերը, յուսկ յետոյ
համառօտիւ իմն մեծանուն վերաբու-
ժին բարի գալուստ մաղթելով՝ խօսք
տուաւ նմա:

Պ. Թուէլա 55—56 տարեկան, մի-

ջահասակ, գիրուկ, ալեխառն մօրուօք վեհոգի անձ մ'է, իբր արդիւնք իւր բաղմակողմանի գիտական տքնութեանց խոնջեալ դէմք մ'ունի, իսկ իւր վառվառն աչքեր՝ գողցես ուղեղին խորերէն ցայտող հրաբուխէ մը անընդհատ ցոլացող կայծեր են:

Պ. Թուէլա իբր բժիշկ, մանաւանդ իբր վիրաբոյժ՝ իւր բանախօսութեան վիրաբուժական նիւթ մը ընտրել կը վայելը, և արգարև, ինչպէս, ծանուցուած էր նախապէս, «Ոնթիսէրսի» վրայ պիտի ճառէր, Պ. Թուէլա՝ իւր բանախօսութիւնը առաւել ժողովրդական քան թէ բժշկական դասէ բաղկացեալ ունկնդրաց ընելիքը փորձառութեամբ գիտնալով, պարտ էր այնպիսի լեզուաւ իմն ճառել և այնպիսի եղանակաւ իմն բացատրել իւր բանախօսութեան նիւթը, որ ձանձրալի չլինելէ զատ, թէ հաճելի լինէր ունկնդրաց, և թէ մանաւանդ օգտակար և դիւրահասկանալի:

Այնպէս ժամանակն պերճախօս տենաբանն իսկ չպիտի զօրէր այսպիսի փափուկ և ընդարձակ խնդրոյ մը պատմական անձեւոյն, այլազան և բազմաթիւ գիտնոց կողմանէ ենթարկեալ ուսումնասիրութեան և հետազօտութեանց, վիրաբուժական բազմագիմի առնչութեանց, առողջապահական անդնահատելի հետեւանաց, միով բանիւ սորա բազմաճիւղ մասանց վրայ շարունակ ժամու կէս բանախօսել և այն ալ ո՛չ միայն հասարակ ժողովրդեան, այլ և բազմաթիւ բժշկաց, և նոցա կրկնակի բուռն ծափահարութեանց քան զՊ. Թուէլա իրաւամբ արժանանալ:

Պ. Թուէլա իւր բնածին պերճախօսութեամբը ունկնդիրներն սքանչացուց: Յիշեց մի առ մի և «Ոթաթիսթիք» ի ձեռին, այն ամէն օգուտները զորս քաղեցին վիրաբուժական այլ և այլ կարգի գործողութիւնք, ծննդաբերութիւնն ու նորա հետեւանքները, և ի մէջ բերելով փուլ կէտէնի, Լիւթէուի, նամանաւանդ անմահին Բասթօուի հիւսքանչ հետազօտութիւններն ու դիւտերը, մատնանի ըրաւ այն ամէն առաւելութիւնները զորս մարդկութիւնը, նամանաւանդ քաղաքակիրթ ազգեր յաջողեցան քաղել՝ սոյն հետազօտու-

թեանց հիման վրայ տարափոխիկ հիւանդութեանց առաջին առնելու օրէնքներ հաստատելով: Այսօր խել մը փոխանձիկ հիւանդութեանց սկզբնապատճառն եղող այն փոքրիկ էակները՝ «Միքրօպները» սովորեցանք ճանչնալ, զատել, և մինչև իսկ արդիւնք, և հեռի չէ այն օրը յորում առողջապահական օրինաց շնորհիւ պիտի զօրենք այս տեսակ «Միքրօպեան» հիւանդութիւնները իրենց օրրանին մէջ խեղդել, և արգիւնք զայնս որ մարդկութիւնը իրենց ճարակ առնուն: Յարեց վերջապէս իբր շօշափելի օրինակ թէ Լնդօնոյ այլ և այլ գաւառաց մեռնողներու թիւը 40 էն մինչ 40 առ 1000 իջնալը սոսկ սոյն առողջապահական օրինաց անթերի գործադրութեան մի շնորհն է:

Պ. Թուէլա՝ որ ի սրտէ ճշմարտ գաղղիացի լինելովն հանդերձ, իբր մարդ և իբր բժիշկ հանուր մարդկութեան բարւոյն նուիրեալ ոգի մը կը կրէ, ցաւօք խօսեցաւ Կ. Պօլսոյ անմաքրութեանը վրայ, առողջապահական օրէնք անծանօթ լինել կը թուին, ըսաւ, այս երկրին մէջ, բարեբաղտաբար Վոսփօրի ափանց վրայ անընդհատ սահող և փշող հովերը մէկ կողմանէ կաւեն ձեր միջնորոտը, և շներ միւս կողմանէ ձեր փողոցները, այլ յուսալի է, յարեց, որ օր ըստ օրէ առողջապահական օրինաց ընդհանրացումն ու հանրաճանաչութիւնը ձեր այդ թերութիւնները պիտի ընուն վաղ ընդ փոյթ:

Իրաւունք ունէր Պ. Թուէլա և մեք ևս համամիտ ենք իրեն, այսու հանդերձ թող ներուի մեզ դիտել տալու որ սորա պատճառը ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ անընդհատ միմեանց յաջորդող արտաքին կենսական խնդիրներ, որք մեր Օգոստոսիաու Կայսեր բարեխնամ կառավարութեան ուշադրութիւնը գրաւելով՝ ժամանակ չեն թողուր ներքին և ժողովրդեան օգտաւէտ սոյն գունակ խնդիրներով առաւել ևս զբաղելու:

Այսպէս ահա շարունակ ժամ ու կէս իւր դիւթիչ պերճախօսութեամբը ունկնդրաց ուշադրութիւնը հմայելու աստիճան գրաւելէ վերջը, Պ. Թուէլա խօսքը վերջացուց:

Ո՛չ ապաքէն երջանիկ են այն ա-

զինք որք իւրեանց ծոցին մէջ Պ. Թուէլաի նման հատնտիր գիտնականներ կը անուցանեն: Ո՛չ ապաքէն երանի պէտք է կարգաւ այն ուսանող երիտասարդութեան՝ որ ազգի մը ապագայն է, և որոյ ապագայն Պ. Թուէլաի նման բաղմահմուտ և անձնուրաց հայրենասիրաց ձեռօք յարգարուած ու պատրաստուած լինի . . . :

Պ. Թուէլաի ատենաբանութեան վերջաբան բուռն ծափահարութիւնք դեռ չէին վերջացած, երբ Սիլլօղոսի Պ. Նախագահը ոտք ելնելով՝ հակիրճ իսկ յոյժ ազդու եղանակաւ թէ խնամակալութեան և թէ Սիլլօղոսի լայնարձակ սրահը ամբողջովին լեցնող երկսեռ հոծ բազմութեան խորին երախտագիտութեան թարգման հանդիսացաւ, խնդրեց մանաւանդ նշանաւոր դասատուէն որ մերթ ընդ մերթ իւր ակնարկը դէպի սոյն յարկը դարձնելով՝ իւր գիտական հետազօտութեանց փշարնքներէն մաս մ'ալ նմոշնծայէ, խնդրեց վերջապէս պատուել սոյն գիտութեաս տաճարը նորա պատուոյ անդամակցութեան տիտղոսն ընդունելով:

Գողցես Պ. Նախագահը Հանդիսականաց մի դաղտնի զգացման թարգման կը հանդիսանար ինքնաբերաբար առաջարկութիւն, քուէարկութիւն և հաւանութիւն հասարակութեան բուռն ծափահարութեամբ վաւերացան:

Պ. Թուէլա երկրորդ անգամ մ'ալ ելաւ ի բեմն, և զգածեալ ձայնիւ մը իւր խորին շնորհակալութիւններն յայտնեց, խնդրեց մանաւանդ Պ. Նախագահէն որ այսպէս չը չափազանցէ իւր արժանիքն զի . . . զի . . . զի . . . :

Զի Պ. Թուէլա մեր վաղեմի ճանչցած խոհեմ և պարկեշտ գիտնականն է, զի միշտ փախուստ կը տայ այս օրինակ ցոյցերէ, որք էական փառքէ զուրկ, որք իսկական փառաց անարժան փառամոլաց միայն հաճելի կը լինին:

Հպարտացան Յոյնք այս երեկոյթէն և իրաւունք ալ ունէին, զի ես իսկ կը խօստովանիմ որ եթէ այս երեկոյթը հայկական յարկի մը մէջ տեղի ունենար, ոչ միայն կը հպարտանայի, ոչ թէ այսպէս որպէս կը նկարագրեմ այժմ, այլ ականակուռ տառերով կը շարադրէի զայն, նորա յի-

չատակը ոսկեթել քնարով կերգէի : Բայց դժբաղդաբար մենք Հայքս շատ հեռի ենք Սիլլոզոս մը ունենալու պէտքն զգալէ : մենք Հայքս շատ հեռի ենք այս նման երեկոյթներու ազգի մը ընդհանրութեան յառաջադիմութեան և ապագային վրայ ունենալիք ազդեցութեան վերահասու լինելէ : Մեր մեծամեծք ալ երեկոյթներ կը տան : Իսկ ոչ գրական , այլ Պալ-թազարական : Այդ երեկոյթներու մէջ փոխանակ տաղանդի և ուղեղի , ստամոքս որովայն պարարին : այդ երեկոյթներու միջոցին փոխանակ գիտութեան նեկտար ձօնելու , ոգելից ըմպելիք , շամբայն , պօռաօ , կը բաշխին : փոխանակ մտաւոր սնունդով ուղեղ լեցնելու , իւղով և մեղրով փորելնիս կը ընունք , փոխանակ ընդհանուր ազգին մշտատեւ օգուտ մ'ընծայելու , մի քանի մասնաւոր հրաւիրելոց շահ մը կընծայենք առժամայ : փոխանակ ընդհանուր ազգին պատուաբեր լինելու , մասնաւորի մը անցաւոր և մուսացօն փառաց կը ծառայենք , որով ոչ ազգերնիս կը փառաբանի և ոչ ալ մենք , զի մենք Սիլլոզոսի նշանակութիւնը կ'անգիտանանք , զի մենք Սիլլոզոսներու՝ այսինքն ընդհանուր ազգին օգտին ծառայող տաճարներու նուիրելիք դրամնիս , մեր անհատական օգտին , մեր անձին հրճուանաց ծառայող տուններու և նոցա զարդուցը կը նուիրենք : Այս է ահա մեր ընթացքը , և եթէ Յունաց չափ չենք յառաջադիմէր , պատճառն այն է որ կանգիտանանք համերաշխութեան անհամար օգուտները , զի չենք դիտէր ընդհանրութեան շահուց մէջ մասնաւորաց շահը ապահովելու եղանակը , եթէ Յունաց չափ չենք յառաջադիմէր , փոխանակ զայնս յանցապարտ դասելու , փոխանակ չարամտութեամբ զայլս նախանձելու , վայ կարգանք այն տրգիտութեան վրայ՝ զոր լուսով վանել ուզողներն իսկ վանել կը տայ մեզ . . . : Արդ մենք ալ բաժին մ'ունենանք այս երեկոյթէն , մենք ալ գիտնոց յարգանք մատուցանել փորձենք , ասոր համար ես կառաջարկեմ որ Ապտուլահան եղբարք մեծանուն վերաբուծին լուսանկարը հանելով յաւերժացնեն նորա յիշատակը : Այս ալ

մեր միտքարութիւնը թող ըլլայ :

Մի քննադատէր զիս , սիրելի ընթերցող , եթէ փոքր ինչ դառնութեամբ լի են խօսքերս , պատճառն ո՛չ թէ անհատական է այլ ընդհանրական , զգայ դու ալ ինձ պէս , տես դու ալ ինձպէս Յունաց Սիլլոզոսները , Բալլաները , Զաբիօնները , ներկայ գտնուէ դու ալ իրենց գիտութեան տաճարներուն մէջ Յունաց՝ օտարազգի նշանաւոր գիտնոց բաժ ընդունելութեան և ընծայած յարգանաց , տես այս ամենը՝ որովք իրաւամբ կը պանծան , կը պարծին ու կը փայլին , տես միւս կողմանէ Հայոց անտարբերութիւնը , ձրի ընծայուած ասպնջականութենէ մը օգտիլ չուղելով փախուստ տալերնին , տե՛ս մասնաւորացն ուսեալ և ուսումնասէր կարծեցեալ մասին բացակայութիւնը , որք ինքզինքնին մէկ մէկ Հիպոկրատներ և Կալիէսներ կարծելովնին հանդերձ , դեռ էապէս բժիշկ լինելու , նամանաւոր ներկայ բժշկութեանց հմուտ բժիշկ լինելու համար , Թուէլի նման բազմահմուտ դասատուի մը քով տարիներ աշակերտելու պէտք ունին , տե՛ս կըսեմ , այսպիսեաց ոմանց հայ բժշկաց բացակայութիւնը , և դու ալ ինձ իրաւունք տալով հետոս պիտի կրկնես , «Հայք դեռ շատ հեռի են գիտութեան արժանիքը ճանաչելէ» :

Յ. Գ.

Իլոյ կը ծանուցանեմք նաեւ թէ Կ. Պօլսոյ բժշկական վարժարանի ուսուցիչք խնդրած են մեծանուն դասատուէն որ բարեհաճի այնտեղ ալ դասախօսութիւն մ'ընել :

ՄԱՐԻՆԵԱՆ

Հանդէս ամսօրեայի մէջ Հայ լրագրութեան նկատմամբ հրատարակութեան մը շարունակութենէ հետեւալը կը քաղենք :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տաճկահայք , չի կրնար ուրացուիլ , Ռուսահայերէն շատ աւելի կանուխ արթնցան գրական քունէ : (Կը լսէք՝ ձուազեղներ) իրենց զարթուցիչ եղանակով հեռաւոր փոքրիկ գաղթականութիւնք : Այժմու աբեմտեան գաղ-

թականութեան առաւել կրթեալ մասն Կոստ. Պօլսոյ Հայք ունին դարուս կէսէն ետքը գրականութեան հետ փոքր ի շատէ պայծառ լրագրութիւն մ'ալ , եթէ ուզենք յոռեմուլաց և լաւատեսաց մէջ եղած անջրպետէն իրերը զննել : Կոստ. Պօլսոյ Հայք մինչև 1832 ունեցան թէև տպարաններ , և ոչ սակաւ մատենաք գրականութեան սոյն արգանդներէն ի լոյս ընծայուեցան , սակայն տեղական ազգային լրագրոյ մը ձեռնարկու չի գտնուեցաւ : Վասն զի եթէ կար այն ժամանակ քիչ մը ընդունակ ուղեղ՝ այն ալ ներքին երկպառակութեանց մէջ կը մաշէր կը հալէր :

Հազիւ 1832ին կը զարթնու Կոստ. Պօլսոյ Հայոց մէջ տկար և շատ տկար հոգի մը լրագրութեան , աւելի օտար ազդեցութեան ներքեւ : Աղեքսանդր Պլաք 1831ին Կոստ. Պօլիս «Ազգարար Օսմանեան» (Մօնիթօր-Օթման) անուն գաղղիներէն լրագիր մը հրատարակեց իբրեւ պաշտօնական լրագիր Բարձրագոյն Դրան : Յաջորդ տարւոյ՝ սկիզբը սոյն լրագիրը «Թագվիմի վազայի» անունը կ'առնու , լեզուն ալ կըլլայ տաճկերէն տաճկերէն տառով : Նոյն լրագրոյ խմբագրութիւնն անշուշտ՝ կը փորձէ նոյնին հայերէն թարգմանութիւնն ալ հրատարակել ի յազուրդ ոչ սակաւ ընթերցասէր Հայոց : սոյն թարգմանութեան անուն կը կնքուի՝ «Թագվիմի վազայի» Լրոյ գիր :

Որովհետեւ «Թագվիմի վազայի» տաճկերէն լրագրոյն հրատարակութեան օրէն մինչև 1832 Յունուար տասնութէկ թիւ հրատարակուած էր , նոյն լրագրոյ հայ թարգմանութեան առաջին թիւն սկսաւ տաճկերէնի 12դ թուէն՝ 1832 , Յունուար 31ին , և փախանակ թիւ 1 զննելու՝ դրուեցաւ թիւ 12 , ինչպէս կը զեկուցուի նոյն թուոյն մէջ : Այս հայերէն թարգմանութիւնն հրատարակութեան որոշ ժամանակա միջոց չունէր , այլ մերթ 7 օր անգամ մը և մերթ 14—20 օր անգամ մը կը հրատարակուէր : Երրորդ (որ է 13դ) թուէն սկսեալ անունը կերպարանաւ փոխեցաւ և կոչեցաւ (Լրոյ գիր) «Մեծի Տերութեանն Օսմանեան» , Դիրքն էր միշտ ութածալ կէս թերթ (4 թուղթ) , թուղթն ու տպագրութիւնը միջակ ,

գիրը սովորական մեծութեամբ, խոր-
բագրին կամ թարգմանչին անունն
անծանօթ է, թէ և շատ ցանկալի էր
գիրնալ, վասն զի Կոստ. Պոլսոյ հայ
լրագրութեան շինուածոյն՝ որուն վրայ
կրնայ իրաւամբ պարծիլ այսօր ի մէջ
այլոց քաղաքաց, սկիզբն ու հիմնե-
ղաւ: «Լրոյ գրի» լեզուն աշխարհա-
բար էր՝ ռամիկ. բայց որչափ կ'երեւայ
ուշուած էր տաճկերէնախառն հայա-
խօս ժողովրդեան դիւրահաս ընել-
վասն զի տեղ տեղ կոկիկ լեզու կը
նշմարուի: Տէրութեան պաշտօնա-
տէարց անունը գրեթէ միշտ տաճկե-
րեն էր: Պատմական ոճն ըստ ամե-
նայնի տաճիկ լրագրաց ոճն էր, և
գրեթէ ամէն նախադասութիւն «եւ»ով
կը սկսէր, և եթէ նիւթը պակսէր՝ վեր-
ջին մէկ կամ մէկ ու կէս սիւնն դա-
տարկ կը ձգուէր (1): Բովանդակու-
թիւնն էր Օսմանեան Պետութեան
ներքին գործերը: Գիտնական յօդ-
ուած շատ ցանցաւ կ'երեւար: Ասոր
լեզուէն դուրս ճաշակ մը կարծենք
ցանկալի է բանասիրաց:

Ըստամպօլու գաւոր մօլլանքը զատէ
սէ: Վէթ Լեֆէնտին ժամանակաւոր պաշ-
տօնը՝ այս անցեալ գիւնիսէն վերջը լրա-
ցաւ, և այս մուհարրէմին սկիզբէն տիրո-
ւով, նոյն պաշտօնը նախկին Ըստամպօլու
գաւոր սէյիմ մօլլա գաւոր սէյիտ Ապտուլ-
ռաիմ Լեֆէնտին՝ երկրորդ անգամ չ'որ-
հեցաւ:

... Գօշեալ ցաւին հանդիպող: մեր-
կայքներով նախ խիստ ջեռուցած կամ թէ
կրակով լեցուն արթուով (իւթիւով) իւ-
թիւնն ունի եղած երկու բողբոջն ծածկոյ-
թի մէջ պառկեցընեն, և յետոյ նոյն ծած-
կոյթ սփառնալով մարմնոյն վրայ տաք-
ցուցած իւթիւ, և կամ թէ կրակով լեցուն
իւթիւ մը ծայրէ ի ծայր կամաց պտտեցը-
նեն: Եւ հիւանդին մարմինը տաքցընող
չիլիւս մէկէնով ուժով և շաւկեկ չիլեն:
Եւ մէկէնին բաղադրութեան կերպը այս
է 130 տրէմ բալի, 75 տրէմ բարկ քա-
ցախ, 4 տրէմ ծեծած հաւառալ և 2 տրէմ
քեաֆուր, և 2 տրէմ պիպեւ և մէկ գլուխ
ծեծած սխտոր... (Լրոյ գիր, 1832.)

Կարճ և շատ կարճ եղաւ ասոր

(1) Ըստ ամենայնի նոյն երեւոյթը կը
տեսնուի գերմաներէն հնագոյն լրագրոյ
մը վրայ. որ բաւական ատեն է Հայտնի
պերկի Համալսարանին գրատան մէջ գրու-
նուած է: Այս լրագիրն՝ որ շաբաթաթերթ
է, տպուած է 1609ին և յիշեալ գրատան
մէջ կը պահուի իբր թանկագին հնութիւն.
վասն զի ասկէ հնագոյն լրագիրներն տա-
կաւին չեն գտնուած:

կեանքը: Մէկ տարուան մէջ տեսաւ
ծննդեան հետ մահն ալ (1) Ապրեցաւ
խեղճութեամբ բոլորովին կապեալ իւր
բնագրին, օտար տէրութեանց անց-
քերու և ազգային իրաց անծանօթ,
ինքն իւր մէջն անոճ, անհամ, ցա-
մաք և զուրկ որեւէ յանկուցիչ յատ-
կութենէ: Այս պարագայից մէջ բնա-
կանապէս չունենալով ստնտու՝ ցամա-
քեցաւ վաղամեռիկ: Բաց ի Կոստ.
Պոլսոյ հայ լրագրութեան «անդրա-
նիկն» ըլլալու բախտէն, և ազգային
առաջին շարաթաթերթ ըլլալու պա-
տահական պատուէն՝ ուրիշ առաւել-
ութիւն մը չը ցուցնէր Թագվիմի
Վագայի, Լրոյ գիրը:

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ԿԱՅԾԱԿԸ

Պարոն Զ * * բարձր ձայնով իւր
բարեկամ Դարգարինին, օրուան լը-
րագրին մի յօդուածը կը կար-
դար որ կայծակին զարմանալի յատ-
կութեանց վրայ խօսելով կըսէր
թէ՝ ծառի մը վրայ կայծակ իջնալով,
նորա կեղևին մէջ բանտարկուած եր-
կու բնդեռներն ազատեցան կեղևին
տակէն առանց վնաս մը կրելու և այս
ալ առանց փայլատակման լոյս մը
տեսնուելու:

—Օհ՝ ես, պատասխանեց Դար-
գարին, ատկէ աւելի հետաքրքրա-
կանը տեսայ անցած տարի Մարսիլոյ
մէջ: Պարոն մը որ դեղարանէ մը
դուրս կենէր՝ ի ձեռին ունենալով
տուփ մը Պլանքառի դեղահատեր,
նոյն վայրկեանին կայծակ մը իջաւ դե-
ղահատից տուփին վրայ որուն մէջի
գտնուած դեղահատերը խիստ բարակ
փոշիացուց, առանց պարոնին վնասե-
լու որ ձեռքը բռնած էր զայնս, յե-
տոյ ելեքտրական հոսանքը մտաւ

(1) Այսինքն՝ այս անուան տակ. վասն
զի, ինչպէս պիտի տեսնենք, քանի մ'ան-
գամ այլևայլ նման անուանց տակ յար-
եաւ և թողեցաւ: 1840ին «Թագվիմի Վա-
գայի» անուամբ՝ հայ տառիւ տաճկերէն
լեզուաւ կը հրատարակուէր, 1847ին Յայ-
տարար գիր լոյս «մեծի» Տէրութեան Օ-
մանեան անուամբ՝ հայերէն, 1843ին «Ճե-
րիտէի» Համատիս անուամբ՝ հայատառ
տաճկաբարբառ: Վերջապէս Սուրհան-
դակ բիւզանդեան անուամբ ալ երեւցաւ:
—Զարմանալի՝ գտնաւորւած, որ նմանդ
չունիս հայ լրագրութեան մէջ:

Դապառնաք անուն ճաշարանը—Մար-
սիլոյ սոյն ճաշարանը լաւ գիտես ուր
այնքան ընտիր «Պոլսեապէս» կը շինեն.
(ձկան փլաքի) ճաշարանին մէջ կայ-
ծակն երեք դռներ դոցելով բանալի-
ներնին կրկին կղպեց և բացաւ չորս
երկոտանեակ ոտքէներ մէկ անգա-
մէն...

Ահաւասիկ բարեկամդ իմ, մեր
Մարսիլոյ կայծակներն այսպէս են:

ՍՕՆ ՄՕՏԱԼԱՐ

(Կէլէն Դէ-Իեդէն)

Ժուրնալ տը Նանէնին սօն նիւս-
խէսինտէ զերաֆէթ իւղէրինէ սօն
մօտալար բէք չօգ իսէ տէ Էվրօրա ա-
հալիսինէ այիտ պուլունտուղունտան,
Ըսթամպօլ ուսուլլէրինէ ուեար մօ-
տալարը եալընըզ թէֆրիք իտէրէք
թէրճէմէ էթտիք, հալպուքի նուաւ-
նէ օլմաք իւղրէ Էվրօրա ուսուլլինէ
այիտ պիւր իքի սօն մօտա տախի պու-
րաճըրտա տէրմէեան իտէճէկիղ:

7.—Թէյզէ, Տայը վէ սայիր եա-
գըն ագրապա գըզլարը իլէ մուհապ-
պէթ իթմէք՝ պիղիմ պէլլէտիկիմիղ կի-
պի այրպ վէ կիւնահ օլմատըգտան
պաշկա, ագտը իղտիվաճ տախի իտի-
լէպիլիւր:

8.—Պիր մատմազէլ էվլէնմէզտէն
հիւր տիւր հէր իսթէտիկի գալալիէ
իլէ սէրպէսթ «Գուռ» էթմէկէ, ֆա-
գաթ էվլէնտիքտէն սօղրա, զէվճ ու
զէվճէ մապէյնինտէ գըյլ ու գալէ վէ-
սիլէ գալմամաք իւղրէ, մէզրիւր մու-
հապպէթ օյունլարընը կիղլիճէ օյնա-
մալը տըր:

9.—Պիր մատմազէլ թիւրնիւրիւ-
նին իւղէրինէ էնլի գօրտէլատան գա-
պարթմալը պիր ֆիյօնկօ գօյտուղու
հալտէ, գալալիէլէր աղնամալը քի՝ օ
մատմազէլին հիչ պիր նշանլըսը վէ
սէվկիլիւսիւ եօք տըր. պու եօլտա
պիր մատմազէլէ թէսատիւֆ օլուն-
տըգտա, ապլա թէրէտաիւտ իթմէք-
սիղին, տէր հալ քէնտիլէրինի նամզէտ
թագտիմ իտէպիլիլէր:

10.—Էվլի օլան պիր գալալիէ,
սօսիլէթէ իչինտէ մատամընը դայէթ
սէրպէսթ պըրագմալը տըր, մատա-
մընըն՝ եապանճը գալալիէլէրէ շիյ-
վէքեարըզլարընը կէօրմէմէզլիքլէ,

քիպարլորդներ պէտան իթմէլի մատա-
մը տախի ժէօնժանլարըն քէնտուլէ
արզը մուհապպէթ նութղարընը գէ-
մալը խօշ հալ իլէ տիյնէմէլի, վէ պու
եօյտա արզ ու թագաթիմ օլունան սի-
նէլէրի սուրէթա րէտտ՝ ֆագաթ է-
սասէն գապուլինի հիսս էթտիրթմէլի.
գօճասը տախի պէրաի թէրպլյէ կիւ-
լէր երեզ կէօրինմէլի, ագսի հալին-
տէ, խօրեատ պիր քիմսէ ատտ օլու-
նուր:

11.—Պիրի պիրլէրինէ զիյատէ մու-
հապպէթլէրի պուլունան զէվճ ու զէվ
ճէլէր. սօսիէթէ իչինտէ եէկտիկէրի-
նէ օլան մուհապպէթլէրինի պէլլի էթ-
մէմէլի տիրէր, պիր մատամ սօսիէ-
թէ իչինտէ գօճասընա զիյատէ հիւս-
նի հալ կէօսթէրիր իսէ, բէք զիեա-
տէ թայեիպ օլունըր վէ գօճասը տա-
խի տայիմա մատամլընն եանընտա
պուլունուր իսէ հազըրընուն կիւլին-
ճիւնէ հէտէֆ օլուր:

12.—Պիլ ագիս նշանլը գաւլալիէ
վէ մատմագէլլէր, սուարէ եա պալօ-
լարտա տախիմի պուլունն պուրունա կէ-
զինմէլի վէ խարիճտէն քիմսէ իլէ ու-
զուն միւտտէթ միւլագաթտա պսւ-
լունմամալը տըրլար: Նշանլը օլան
գաւլալիէ թըրալընա զայէթ զիեատէ
տիգգաթ էտէճէղի կիպի, նշանլըսը-
նըն բուտրա գուլթուսունը վէ Թուր-
քէթ տէսթէսինի տոխի՝ սուարէ եա
պալօլարտա տայիմի ճէպինտէ թալը-
մալը տըր քի աեաք օեուլարը խիթա-
մընտա թէճտիտը թուալէթէ պիր գօ-
լայլըք օլուն:

Ժուրնալ տը նանէնին սօն նօմէրօ-
սը միւնտէրիճաթը պալէատէ քիլէրտէն
իպարէթ օլուպ, պունտան պէօլլէ
վիւրուտ իտէճէք նիւսիէլէրինտէ մօ-
տանա տայիր վէրիլէն մալիւմաթլարը
տախի բէյ տէր բէյ մատամ վէ մատ-
մալէլլէրէ պիլտիրէճէկիմիզի վատ ի-
տէրիզ:

ԱՐՈՒ ԶԱԻԱԿ ԾՆԻԼ

Ժամանակէ մը ի վեր Արեւելքի
վարչութիւնը մեծ ջանք կը ցուցնէ
արու տղաքներ ծնցունելու ամուս-
նացեալ կանանց:

Մի քանի օր առաջ Արեւելքի ան-
պատասխանատու երեսի ապրանքներ-
րէն Ռօպէնսօն Պալի բաշացին յառաջ

մղեց սորվեցնելու համար ընտանեաց
արու զաւակ ծնանելու կերպը և ա-
մեն ոք գիտէ այդ տոքթէօր Սանկ-
րատօյի այս մասին ըրած խոյտա-
ռակ հրատարակութիւնը:

Երեկ դարձեալ նոր միջոց մը հը-
րատարակած էր արու զաւակ ունե-
նալու համար, կցելով նմա մեծին նա-
բովէնի մէկ խրատը. ահաւասիկ յիշ-
եալ միջոցն:

ԽՐԱՏ ԱՌԱՄՈՒՅՆԱՅԵԱԼՍ

Նաբովէն առաջին կայսեր Թըլ-
թակցութեան մէջ ցոյց տրուած պարզ
միջոցն արու զաւակներ ունենալու հա-
մար: Աւասիկ կայսրն ինչ կը գրէր
առ Աւկուստա իշխանուհին:

«Զգուշութեամբ շարժեցէք և ջա-
նացէք որ աղջիկ զաւակ չը բերէք
աշխարհ: Ասոր միջոցն ըսեմ ձեզ բայց
չը պիտի հաւտաք:

Ամեն օր քիչ մը զուտ գինի խմե-
լու էք:»

Փառք Աստուծոյ գէթ այս ան-
գամ՝ առաջի գիշերն ու առաւօտ-
եան գէմը իրար չեն խառնած. բայց
ինչ է պատճառը որ Արեւելքի վար-
չութիւնը ժամանակէ մը ի վեր մեծ
ջանք կը ցուցնէ արու զաւակ ծնցու-
նելու, շատեր մեզ նման կը փորձուին
հարցնել թէ, Արեւելքի վարչութիւնը
բազմաթիւ օրիորդներ՝ ունի արդեօք,
որոնք ամուսնացելու բարի դիտաւո-
րութեամբ արու տղաքներ հասցնել կը
խրատէ ընտանեաց: Եթէ իրօք այս
պատճառաւ է իրար անցումին, նո-
րածիններու սպասելու ինչ՝ հարկ կայ...

ԳԼԹՐԻԶՄ

Ուճուզ եւմէք վէրիւր լօգանթա-
նըն պիրինտէ:

— Կէլսէնէ պուրաեա կառսօն, շու
կէթիրտիղին չօրպանըն իչինտէն պաք
նէ՝ չըգտը:

— Նէ չըգտը քի...:

— Կէօրմէօրմուսըն՝, պագընտը
շու պէեազ սաշա պագ:

— Ահ պիր չէյ տէեիլ, կէօրիւ-
նիւր քի պիղիմ չօրպա էթիեարլան-
մաղա պաշլամըշ, ճէվապ վէրտի կար-
սօն սատէտիլանէ:

.*.

Ասկէրի թագահիւտլէրտէն իքի
էթիեար զապիթլէր գօնուշուրլար-
քան, պիրի տիկէրինէ սօրտու:

— Եահու պիրատէր էօմրինտէ հիչ
գօրքմամրչմըսըն:

— Էվէթ, եալընըզ պիր տէֆա:

— Նէ վագըթ...:

— Օ կիւնիւ քի պէնի աղ տահա
էվէնտիրէճէքլէր իտի:

Սիրքէճի իսկէլէսի թարաֆընտա
պուլունան օթէլլէրին պիրինտէ եօլ-
ճունուն պիրի կառսօնու չաղըրըպ
տէտի:

— Եու մասանըն իւսթիւնիւ սիւ-
սէնէ այօղուլ, պագսանա իւսթիւնտէ
պիր գարըշ թօզ վար:

Կառսօն ըզհարը թաճիւպ իտէ-
րէք տէտի:

— Բէք էյի էֆէնտիմ թէմիղլէեիմ,
պէնճէ պիր չէյ տէեիլ ամա, սէքիզ
կիւնտէն եինէ օլաճաղը պու սուր:

Բարիգուհիներ ծով կը մտնային կը-
ռընուիլլէր, առանց հագած ըլլալու՝
իւրեանց բնական գեղեցկութենէ ու-
րիշ զգեստ:

Նոյն ժամուն որ ծովէն կենէին,
այր մարդու գէմը մը տեանուեցաւ
երկու ոստախիտ թփերու մէջ տեղէ՝
որ ծիծաղուն և զարմացեալ կը դի-
տէր:

Ծով մտնողք ի տէս այս գէմըին
փոքրիկ ձայներ արձակեցին. յան-
կարծ տիկնանց մին ծռելով, գետնէն
բան մը վերցուց:

— Տեսէք՝ որթի տերեւ մը. բաժ-
նենք և պատսպարուինք:

Տիկնայք տաններկուք էին:

Դոմինիկեան վանքի մը երեսակող-
ման վերաշինութեան զբաղած էին
կարգ մը որմաչէն գործաւորներ, ու-
րոց մին փիլիսոփայաբար կղերականաց
դէմ կը շաղակրատէր, նոյն պահուն
հոնկէ անցնող Դաբուսինեան մը տես-
նելով յարեց:

— Ահաւասիկ կեղծաւորներէն մին,
ինչի կը ծառայէն ասոնք, ինչ՝ օգուտ
ունին, ինչ՝ կընեն...:

Արբան այս խօսքերը լսելով կեցաւ,
և հեղնական ժպիտով մը պատաս-
խանեց:

— Բարեկամա, եթէ մենք ԲԱՆ ՄԸ
չընէինք, դու այժմ գործ չէիր գըտ-
ներ:

ԲԱՆԿԱԼԹԻՏԷՆ ԲԱՆԿԱԼԹԻՏԷ

ՀԱՎԱԹԵՊՏԻԼԻ

Բանկալթի մատամ վէ մատմաղէլ-
լէրի, հալլը վազրթտան պէրի պիր
սիւքիւնէթ հալտէ իտիլէր. գատըն-
լար գօքէթլիքլէրինին պիրիճիք մէն-
պար ատտ օլունան Բանկալթիտէն հիշ
պիր խապէր, հիշ պիր սուարէ վէ սա-
յիրէ հալատիսի ալընամատըղընտան,
պիհազգըն հէր քէս թաճիւպ իթ-
մէքտէ իտի քի՝ աճապա Բանկալթի
մատամ վէ մատմաղէլլէրի թէպտիլը
մէպլէք իտէրէք մանասթըրլարա՝ մը
չէքիլմիլլէր տիր: Պու զաննիյաթըն
պիէսաս օլտուղու աթիտէքի վազա-
ատան թէպլէյիւն օլտու:

Շէյլէ քի զէմանը գատիմտէն պէ-
րու, մատամ Զերգէլէ նամընտա ալէա-
մէթ պիր մատամ, գօճասը՝ վէ մա-
շուգը պուլունան պիր Տօն Ժիւան իլէ
«Նահապետական» պիր ֆամիլէա թէշ-
քիլ իտէրէք իմրարը էվգաթ իթմէք-
տէ իտիլէր:

Մատամ Զերգէլէնին գալպի կէնիշ
գօճասընտա, գըսղանճլըգ տէնիլէն
չէյ պուլունամատըղը հալտէ, էհլինին
Տօն Ժիւան մաշուքը իսէ՝ շու մէլուն
խույրն աղաճ գուրտու կիպի տաիմի
գալպիին տէլիպ օյտըղընտան մուգ-
տարըպ, մաշուքէսինէ գօճասընը պը-
րաքըպ քէնտիսի իլէ եաշամասընը
թէքիլիֆ իտէր վէ մատամ Զերգէլէ
տաիլի իշպուլ թէքիլիֆի գապուլ էթ-
տիլինտէն, էվլի կիւն գօճասընը թէք
իլէ, մաշուգընըն էվլինտէն եինէ
Բանկալթիտէ խանէսին պիրինտէ գի-
րալամըշ օլտուղու պիր օտաեա նաք-
լը մէքեան իտէր:

Պունտան սօղրասընա՝ Բանկալթի-
տէքի պիր գաշ մատմաղէլլէրին աթի-
տէքի միւքեալէմէսինտէն, գարիու-
նըմըգ քէսպը մալիւմաթ իտէպիլիւ-
լէր:

— Մատմաղէլ Լուցիկ, մատամ
Զերգէլէնին ամուռէօսի Տօն Ժիւան
իլէ գաշտըղընը տույտուն՝...

— Գա աման բիւթիւն եալան լա-
գըրտըլար, նէ զէրգէլէ օլտու նէ պիր
չէյ, նէեքէ գաշեքորլար:

— Աման սէն տէ լագըրտըրէթ թէր-
սինտէն աղնարսըն, գօճասընը բիւս-
պիւթիւն պըրադմըշ, Տօն Ժիւանը իլէ
պաշկա պիր էվտէ Բանսիօնէն օլմըշ-
լար:

— Գա տէմէ չիմտի ազլըմա կէլիր,
էյէրլէնիմ պէնիմ պիլտիւնիմ իսէ գա-
շաճաք պիր սէպէպլէրի եօղըտը, բէք
սանֆաօն կէօրիւլիւրլէր իտի, գա
ամա աղասընըն ազղը վար տիլի եօք
պիր չէյ իտի:

— Պիր էվին աղասը տա պէնճէ օ

գատար քէչէ օլմամալը, նէ գատար
կէվլէք պրագըրսան օ գատար տա-
մըն պաշընա չըգարլար:

Պու արա գարշըքի էվտէն պիր
բէնչէրէ ալըլարաք, զաեթ ճալիպ
պիր մատմաղէլ էօթէր պիր սէտա ի-
լէ տէտի:

— Սապահայրը մատմաղէլլէր, կէ-
նէ քիմի՝ գալուրուեօրսունը:

— Սապահայրը, մատամ Զերգէլէ-
նին լագըրտըսընը էտէեօրըտըք...

— Գա ամանըն սիղտէ, տէրտինի
սիղէ՝ վերմիլլէր...

— Եիրաղ օլտուն հէմէն տէ, էօյլէ
մինասիպէթսիզ տէրտիմ օլմասըն,
բիւթիւն Բանկալթի սօսիէթէլէրիմիզ
իլինտէ կիւնիւք օլան լագըրտը, մա-
տամ Զերգէլէնին լագըրտըսը տըր տա,
պիղտէ օնուն իլին սէօյլէեօրտըք:

— Ինանըրսան շաքա էթտիմ, պուն-
լարըն ֆիկուրասընը պիղիմ Բիէն բէք
էյի պիլիեօր, ագշամ նագլ էթտի, էյ
կիւլմէտէն պաեըլտըք արթըք:

— Գա խըեանէթ պիղէ տէ նագլ
էթ, մութլաք պիր սէպէպ վար քի
րահաթլըգլարընը պըրագըպ գաշ-
մըշլար:

— Ոիզ պէնի տիյնէեին տէ պա-
գըն, տիւն տէեիլ էվլի կիւն մա-
տամ Զերգէլէ, աղասը կիտէր կիթմէզ
նէսի վար նէսի եօք թօրլար կիւզէլ-
ճէ սանտըղընա գօր...

— Գա պիղ օնու պիլիլիք, թագէ
պիր չէեին վար ըսա օնու սէօյլէ:

— Օգի պիլիեօրսանըզ, սէօյլէեին
պագաեըմ, կէօթիւրտիւղիւ սանտը-
ղըն իլինտէ նէ՝ վարըմըշ:

— Նէ օլաճաք, չամաշըրլարը, ըու-
պալարը...

— Օ գօնթրէօր մատմաղէլ բէք
եաղնըշ, ըուպալարըլլա պարապար՝
էվին իլինտէ բարա էտէր չէյ նէ վար
ըսա հէփսինի պարապէր կէօթիւրմիւշ,
բիւրէ, մէտալլեօն, պրասըլէթ, էլ-
մասըլ աահաթընը...

— Օնլար զաթը քէնտիսին սաեը-
լըր...

— Գօճասընըն գօլ տիւլմէլլէրինի
գրալաթ թօփուսունը...

— Աման սէնտէ մէֆուսուզ չէյ-
լէր:

— Պէօեիւն ալաեըմ տէսէն, կէնէ
պիր իքի լիրա վէրէճէքսին:

— Գա ճանըմ գօճասը հիշ առա՝
մամըշ պունու:

— Պրաքմագսընը քի լագըրտըմը
պիթիւրէեիմ, իշտէ ֆիկուրանըն էն
նէքրէ եէրի տէ օրասը տըր... մա-
տամ Զերգէլէ սանտըղընը կիւզէլճէ
տօրտուրտուքտան սօղրա, ուշաղը
կէօնտէրիւր պիր համալ չաղըրթըր
եիւքլէթիւր, քէնտիսի տէ էվէ սօն
պիր ատիէօ տէտիքտէն սօղրա պը-

րագըպ կիտէր: Ագշամ օլուր աղասը
կէլիր մատամը սօրար, տըշարը չըգ-
տը տէրլէրսէ, էհ, զայէր միւսիւ Տօն
Ժիւան իլէ պիր թուռ իթմէեէ կիթ-
միշ տիր տէր ֆիքրինտէն, վագըթ-
լար գարարըր օրթատա գիմսէ եօք
վէլհասըլ օ կէճէյի այգըռը սօյ ֆէս-
ֆէսէ իլինտէ կէչիրիւր սապահ օլուր,
ուշաղըրը չաղըրըր քի մատամ Զէր-
գէլէ քիմի իլէ իլք կիւնիւ տըշարը
չըգտըղընը աղնասըն:

— Գա խենդ... պէն գօճասընըն
եէրինտէ օլտամ հիշ վագիֆէ պիլէ իթ-
մէմ:

— Հասըլը աշճրտան աղնար քի
պիր համալ կէթիւրտիպ սանտըղընը
եիւքլէթմիշ կիթմիշ տէյի չաղըճալ
օ համալը չաղըրթըր իլք կիւնիւ սան-
տըղը նէրէեէ կէօթիւրտիւղիւն սօրար:

— Վայ չէյթան վայ, պու գատար
գուրնաղըք հիշ ումուլմագ ըտը գօ-
ճասընտան:

— Գիւմ պիլիւր արթըգ, պէօյլէլէ-
րին ագլը սօղրատան պաշընա կէլի-
եօր գահէր, օնտան սօղրամա համա-
լա տէր քի հայտէ պէնի սանտըղը
կէօթիւրտիւղիւն էվէ կէօթիւր, աղա
համալ եօլա չըքարլար Բանկալթիին
եօքարըսընտա պիր էվին գաբըսընը
չալար համալ գաբու ալըլը ալըլմազ
մատամ Զերգէլէնին գօճասը վէրտի-
վէնլէրի իւշէր իւշէր եօքարը չըքար,
վէրտիվէն պաշընտա մատամ Զերգէլէ
իլէ գարշը գարշըեա չըքար:

— Էյ պու բէք գօմէտիա չէյ:

— Մատամ Զերգէլէ ասլա ֆիւ-
թուր էթմէզ, պարիտ պիր հալտէ
տուրուր: Գօճասը պիր խըշմըլա սօրար:

— Պուրատա նէ՝ իլին վար:

— Հալա թէպտիլինէ կէլտիմ:

— Բանկալթիտէն Բանկալթիեէ
հալա թէպտիլի օլուր...

— Իսկէնտէրունա կիթմէեէճէեի-
տիմա, բէք կիւզէլ օլուր:

— Պէնի ալէմէ ըքսվայ մը էտէ-
ճէքսին, գա պու նէ՝ պէօյլէք նա-
մուսուղըք տըր պանա:

— Տահա պու՝ կիւն նամուսուղ-
լուգ օլտուղունու աղնաեօրսուն, բէք
տէրին ույգուտայըմըշըն:

— Էյ տէմէ չիմտի չըլտըրըրմ,
պէօյլէճէ լիպէրթա եիւզիւնէ սէօյլէ-
միշ...

— Հէ եա՝ գօճասը բէք չօգ եալ-
վար եագար օլմուշ քի գալքսըն էվէ
կէլսին, մատամ Զերգէլէ պիր թիւր-
լիւ գանմամըշ, չիմտի պու իշ պէօյլէ
տուրուեօր:

Մէզպուրէ մատմաղէլլէրին իշպու
միւքեալէմէսինտէն աղնալըտըղընա
կէօրէ, մատամ Զերգէլէ էլան մաշու-
քը իլէ օթուրուեօր օլտուղը թէպէյ-
եիւն իտէր, էվրօքալըլար կէլսին պիղ-
տէն սէրպէսթիլէթ էօյրէնսին:

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՁԸ ԱՆՕՆԻՍ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲ-
 ՍՍԱՆՊՈԼ ՎԷ ԱՆՍՏՈԼՈՒ ԻԶԻՆ ՄԻՒՏԻՒՐ ՎԷ ԱՃԷՆԹԷ
 ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԳՈՒՐՄՈՒԶԻ
LA ROUENNAISE

1837 ՏԷ ԹԷԷՍԻՍ ՕԼՈՒՄՈՒՇ
 ՍԷՐՄԱՅԷ 4000,000 ՖՐԱՆԲ
 ԻՆԺԻՆԵՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

L'INDUSTRIELLE

ԵԱՆԿԸՆ ՇԻՒՊԵՍԻՆՏԷՆ 1,500,000 ՖՐԱՆԲ
 ՍԱՐԼ ՍԷՐՄԱՅԷ 5,000,000

LA CAISSE D'ASSURANCES MUTUELLES

ԵԱՆԿԸՆՈՒՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԹԱՎԱՐԻՄ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

ԷՏԻՐՆԷ ՎԷ ՇԱՐԳԻ ԲՈՒՄԷԼԻ ԱՃԷՆԹԷ ՎԷ ՄԻՒՏԻՒՐ
Գ. ՏԵԼԻԳԱԹՕՍ

ԲԷԹՐԻ ԳՕՃԱՊԱՇԵՆՆ

Բ. ԳՕՃԱՊԱՇԵՆՆ, ԷՕՂԻՍ ԻՍ ԿՐԷ ՎԷ
 ՀԱՂԸՐ ՀԵՐ ՆԷՎ ԿԷՕԼԷՐԷՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ՎԷՆ ՖԻՅԻՍԻԹ ԻՍ ԿՐԷ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ՎԷՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՑԵՏՈՄՍԻ

ԼԱԼԱԳՈՅՆ ԶԱՆԹՈՒՆԻՎՐԱՅ ԿԱՆԿԱՆ
 ՎԷՆԼԵՂՈՒԼԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԻԳԼԻՆ 100 ՀԱՄԸ 10 ԿՀԼԻՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

— 48 —

ՆԻ ՍԻՄՈՆԷՆ ՈՐ ԻՆՃ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ԸՆԴՀԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԵՐ ԿՈՄԱ, ԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ՇՆՈՐՀԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ԵՆ ԿԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ԿԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ԲԱՅԵ ՎԵՐՋԱԿԵՍ ԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ՍԻՐԵԼԻ ԿԵՐ ԿՈՄԱ, ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

— 45 —

—ՈՐ ԿԱՆԿԱՆ, ՆԵՐԵԵԵՔ ԿԵԹԷ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

ՍԻՄՈՆ ՈՐ ԿԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ԻՆԴ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ՇՆՈՐՀԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

ԵՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

ՍՈՐԱՆԱԿՐ ԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

ԵՐԿԱՐ ԿԱՆԿԱՆԱԿՐ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ
 ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ ԿԱՆԿԱՆ

—ՆԵՐԵԵԵՔ ԿԱՆԿԱՆ ԿԵԹԷ ԿԱՆԿԱՆ

ԽԱՉԻԿ ԷՔԻՆՃԵԱՆ

Մ Օ Տ Ի Ս Թ Ա

62 ԳԱԼԱԹԱ ԵԻԻՔՕԵՔ. ԳԱԼՏԵՐԸՄ62

Իշպու Մօտիսթա մաղաղասընտա հէր նէվ ֆիսթանյար վէ Բարիզին սօն ժօտա շարկալարը եարըլըր :

Վաֆթիզ Թագրմարը , շարկա վէ սայիրէ իշին զայէթ գարիֆ Թիւլ վէ չիչէրէր , կէլինլիք կրիլանթալար , զէն- նէ իշին կիւտէրի Բէնեէ վէ քէթէն վէ Իրէրի էլտիվէնլէր , էրքէք չօճուլար իշին շապկալար սաթըլմագտա տըր :

Իշպու մաղաղսյա թէշրիֆէ րադ- պէթ պոյուրաճաք զէվաթ , կէրէք եարտրաճաք ֆիստան վէ շապկալա- րըն պիշիմինճէ վէ կէրէք ֆիլաթլա- րըն էհվէնլիթիճէ ֆէվգէլատէ մէմ- նուն օլընըր :

Սապըգ Մամուլ զազէթասընըն սահիպ վէ նաչիրի Այվազեան Գէորգ- էֆէնտի պու տէֆա Գալաթատա Իք- սի խանընտա պիր տէպպօ աչմըլ օ- լուպ , Միտիլլի ատասընըն մահսուլը սաֆիսի օլմագ- իւզրէ էն ալէա ճընս զէյթին եաղը վէ նէվ պէ նէվ Պօհճա

Ատասը շարապլարը վէ սապուն վէ Իզմիր մաստիգալ , զանէթ էհվէն ֆիեաթ իլէ ֆիրուլի իթմէքտէ տիր :

Իշպու տէպպօյա միւրաճաթա ըաղպէթ իտէճէք զէվաթըն հէր հալ- տէ մէմնուն օլաճաքլարը պի իշթիպահ տըր :

Տաշրալար իշին սըբարըշ գապուլ օլունուր :

ԵԶԱՅԱՆ ԱՌԻԹ

Ընթերցաւէր հասարակութեան դիւ- րութիւն մ'ընծայելու նպատակաւ պատ- շաճ դատեցինք մեր գրատան սեփական գրքերէն հետեւեալներն ի վճառ հանել մեծագոյն գեղչերով :

	Գէն	Հին նոր
Գաղտնիք հաւատաքնութեան պատկերազարդ .	20	13
Բերալի Գիշերներ վեպ հեղ .	15	8
Աբրա Գօնսթանթէն , վէպ թրգ .	10	6
Թուարանութիւն Բնդհ. 2-տր .	73	20
Առողջարանութիւն ամուս- նութեան	8	5
Հաղար և մի առարկաւոր լամբ .	10	5

Բնական պատմութիւն նախ- նական .

23

Համառօտագոյն բառարան Հայ. Գաղ. հանգերձ զը- րուցատրութեամբ .

10 5

Բառգրքուկ հայ. դաղ .

7 4

Նոր քերականութիւն հայե- րէն .

4 2

Ընթերցարան պատկերազարդ

21 2

Անկանոն բայեր գաղ. լեզ .

8 5

Ը զուեկութիւնք » »

5 3

Նարեկ պատկերազարդ փո- քր ոսկ .

17 10

Նարեկ մեծագիր .

8 5

Առգմոս քաղապատկեր փոքր .

8 4

Առաջնորդ անգլ. լեզուի .

10 6

Գեղազրութիւն Հայկական .

5 3

Գինլ ուղտները պէտք է դիմեն մեր գրատունն Յակոբեան խան թիւ 13 : Գա- լառներէն յանձնարարութիւնք կ'ընդուն- ուին պայմանաւ որ 50 դրշի գումարէ պակաս չը լինին :

Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՈՆՏՈՆ ՈՈՒՔՈՒՊՆ

ԽՍ ԲԱԳԻՐ Թ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

— 46 —

խորհուրդ խօսք մը ելաւ բերնէս , եթե ե- րախտագիտութիւնս զիս շատ հեռուն կը մղէ յաջս ձեր , սրտերնուդ ձայն մը պարտաւորիչ է չըսեր՝ իմ թէ իմ այս զգացման համար . չեմ գիտեր թէ՛ յաւելցուց աղերսալի նայուածք մը ուղղելով Եւփիմէի , պատշաճութեան օրի- նաց դէմ մեղանջեցի՝ , սակայն պարոն , դիւրին չէ այսպէս կեանքս պարտաւորիլ և մեկնիլ :

Մուրատճա Արդիւրին վերջին ատիճան յուզմանը արգահատելով պատասխանեց :

— Սիրելի դեր կոմս , մեկնեցէք և հան- գատացէք , ձեր ապաքինութիւնը աղկէ կա- խումն ունի և հաւատացէք որ աղջիկս ձեզ տեսնելու պիտի գայ իմ կողմանէ մերթ ընդ- մերթ և երբ որ բոլորովին բոյժ գտնեք , այն ատեն դուք ալ փոխադարձ մեզ տեսնել կուգար :

Մատենագիրն այս յուսատու խօստումէն Արդիւրին զգացած ուրախութիւնը չափ չու- նէր . Եւփիմէ եւս խօսակցութեան այս եզրա- րացութեան յանգելուն յանչափս սքանչա- ցաւ և եթէ մինակ ըլլար հօրը վիզը պիտի փարէր :

— Սակայն յաւելցուց Մուրատճա , այս տե- սակցութիւններն ստէպ կատարելն գրեթէ անկարելի է մանաւանդ օրիորդի մը համար . գիտէք դեր կոմս Պօլսոյ Ժողովրդեան մէջ խիստ

— 47 —

գայթակղելի է տեսնել օրիորդ մը որ մինակը փողոց ելած է և անշուշտ դժբաղտութիւններ ալ կրնան պատահիլ . ուստի ձեզ տեսնելու պիտի գայ միայն այն ատեն՝ երբոր պատեհ առիթ մը ներկայի :

— Անհոգ եղիք պարոն , դեսպանատան կառքը կը զրկեմ և Սիմոն պիտի ուղեկցի օրի- որդին թէ գալտեանը և թէ յետադարձին :

Եւփիմէ աղերսարկու կերպով հօրը նա- յեցաւ , իբր թէ՛ ալ այս կարգադրութեան խօսք չիկայ ըսել ուղած ըլլար :

— Յիրաւի դեր կոմս այդ միջոցը ամեն վտանք կը բառնայ , ուստի ես ալ առարկու- թիւն մը չունիմ . օրիորդ Եւփիմէ շարաթն եր- կու օր ձեր վրայ ինծի լուրեր պիտի բերէ և յուսամ որ առ առաւելն երկու ամիսէն ան- ձամբ մեզ այցելելով պիտի պատուէք զմեզ :

Այս միջոցին տան դուռը զարնուելով , Եւփիմէ գնաց բացաւ . եկողը ծերունի Սիմոնն էր որ պատգարակ մը բերած էր . տոբթէօր Կիւլեան եւս հետն երկու սպասաւոր առնելով միատեղ եկած էր . Եւփիմէ այս ամենը տես- նելուն , մեկամաղճ տխրութիւն մը պատեց զինքը . Կիւլեան օրիորդը բարեւէլ յետոյ խուցը մտաւ :

— Սիրելի տոբթէօր ըսաւ Արդիւր , ձեռ- քըն անոր երկարելով , աղաչեք էի իմ ծերու-